

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep,
0030 Oslo

Oslo, 29. april 2008

Høring – endring i odelsloven, konsesjonsloven og jordloven – Bestemmelser om bo – og driveplikt m.m.

Naturviterne viser til forslag til endringer i odelsloven, konsesjonsloven og jordloven fra Landbruks – og matdepartementet.

Generelt

Naturviterne støtter formålet med forslagene, som tar sikte på å oppnå større forutsigbarhet, bedre målretting og forenkling. De fleste forslagene gjelder bestemmelser om bo – og driveplikt, men det foreslås også endringer i konsesjonspliktens og odelsrettens omfang og i reglene om forhold som er av betydning for om konsesjon skal gis.

Det er svært viktig at kommunene innehar landbruksfaglig kompetanse for å kunne behandle slike saker. Naturviterne er svært bekymret for at denne forenklingen skal gi enkelte kommuner alibi for å kutte jord- og skogbruksfaglig kompetanse. Naturarealene i Norge utgjør store områder og må forvaltes på en kunnskapsbasert og bærekraftig måte. Det krever riktig kompetanse. Arealforvaltning er en viktig samfunnsoppgave og viser med tydelighet at landbruksbyråkrater ikke jobber for landbruksnæringen, men for hele samfunnet og et bredt sammensatt næringsliv i distriktene.

Kort om forslagene:

1. Odlingsjord, konsesjonsplikt og boplikt på landbrukseiendommer – samordning og arealgrenser

Etter Naturviternes oppfatning vil de foreslåtte endringene kunne medføre at færre eiendommer vil være odlingsjord, gjenstand for boplikt eller utløse konsesjonsplikt ved omsetning.

Ved å fjerne de skjønnsmessige kriteriene fra vurderingene øker også risikoen for uheldige resultat. Skjønnsmessige kriterier kan være et nødvendig element i vurderingen, særlig i forhold til hva som er odlingsjord. En ren arealgrense kan for eksempel medføre at mindre enheter kan løses på odel, og få konsekvenser for erverv som i utgangspunktet representerte en fornuftig bruksrasjonalisering. Forslaget kan dermed få negative konsekvenser for eiendomsstrukturen innen landbruket.

Etter Naturviternes oppfatning er likevel de foreslåtte arealgrenser bedre egnet til å ivareta de hensyn som begrunner odlingsjord, boplikt og konsesjonsplikt enn dagens skjønsmessige kriterier. En avgrensning basert på arealgrenser innebærer en bedre samordning av regelverket og en retts teknisk bedre løsning. Dette vil på sin side føre til økt forutsigelighet og bedre rettsikkerhet. Hensynet til effektiv forvaltningsutøvelse taler også for at forslagene bør gjennomføres.

2. Innholdet i boplikten – bør boplikten bare kunne oppfylles ved registrering i folkeregisteret?

Ut i fra vanlig rettsoppfatning kan det være vanskelig å argumentere for forskjellige bestemmelser for vanlig flytting og flytting til landbrukseiendom.

Etter Naturviternes oppfatning er det en enkel sak å bli registrert bosatt på en eiendom i folkeregisteret. Folkeregisteret synes heller ikke å utøve tilstrekkelig tilsyn og kontroll med at de faktiske forhold stemmer overrens med registrerte opplysninger, og det vil derfor kunne være en enkel sak å omgå regelverket på dette området. Dette skyldes jo at folkeregisteret ikke har tid og ressurser til å følge opp dette. Landbruksfaglig kompetanse finnes ikke.

Naturviterne mener at hensynet til forenkling taler for at flyttemeldingen legges til folkeregisteret. Det blir da enda viktigere at kommunene har tilstrekkelig kompetanse til å følge opp driveplikten.

Naturviterne vil peke på de utfordringer som ligger i å legge plikt til bosetting på en eiendom som ikke gir tilstrekkelig inntekt. I dagens samfunn hvor begge partnerne i en familie jobber, kan det bli umulig, eller føre til en uverdigg nedsettelse av levestandard, å overta et bruk som det ligger boplikt til. Dagens skolesituasjon gjør at i enkelte strøk må ungene skysses unødvendig langt for å gå på barnehage/skole. Det synes i dag å være et for stort sprik mellom inntektsmulighetene i jordbruket og kravet til boplikt. Naturviterne vil oppfordre LMD til å vurdere ytterligere positive virkemidler for å stimulere til bosetting i distriktene. Det kan gjøres mer attraktivt å bo på en landbrukseiendom ved fradrag, positive skatteregler og inntektsmuligheter.

3. Lovbestemt boplikt som betingelse for å slippe å søke konsesjon

Naturviterne mener forslaget om boplikt som betingelse for å slippe å søke konsesjon i større grad vil bidra til å ivareta bygningene og ressursene. Hensynet til forenkling av regelverket, samt hensynet til effektivt forvaltningsutøvelse taler også for at forslaget gjennomføres.

Vurderingen av om eiendommen bør bebos eller ikke kan foretas ved konsesjonsvurderingen. Det kan i denne sammenheng være hensiktsmessig å utarbeide regler ved vurderingen om det skal stilles vilkår om boplikt ved konsesjon.

4. Driveplikten skal gjelde jordbruksarealer som drives lønnsomt, uavhengig av om det har skjedd en overdragelse, og være varig

Naturviterne støtter forslaget om at driveplikten bør begrenses til jordbruksarealer, og at den skal gjøres varig.

Naturviterne mener videre at reglene om driveplikt bør plasseres i jordloven, da dette er vil bidra til å tydeliggjøre sammenhengen mellom jordlovens formål og begrunnelsen bak reglene om driveplikt.

5. Boplikt ved erverv av utmarkseiendommer

Naturviterne er skeptisk til at det innføres generell boplikt på utmarkseiendommer. Bosetting på slike eiendommer kan ofte ha andre negative samfunnskonsekvenser som bla. behov for å sette opp bebyggelse på steder der bebyggelse ikke er ønsket, bla av natur- og miljøhensyn. I tillegg vil det være behov for ulike infrastruktur fram til slik bebyggelse (veg, vann, strøm osv) som også vil kunne være uheldig da dette gir inngrep i områder der slike inngrep ikke er ønsket. De eiendommer som i dag ikke har bebyggelse ligger ofte langt fra vei og krav om bosetting kan lett komme i konflikt med miljøpolitiske mål som for eksempel inngrepsfrie naturområder.

6. Oppheving av slektsunntaket hvor kommunen har innført forskrift om nedsatt konsesjonsgrense

Det vises til at dagens regler ikke ivaretar bosettingshensynet i tilstrekkelig grad, da det fremdeles skjer en omdanning av helårs – til fritidsbruk innen nær slekt. Mulighet for opphevelse av slektskapsunntaket vil kunne bidra til å bremse denne utviklingen.

Naturviterne mener at det viktigste er å opprettholde produksjon på arealene og sikre inntekt til de som bor i bygda. Vi tviler på at endring av denne regelen vil føre til en radikal endring omkring disse problemstillingene og viser til våre generelle vurderinger under pkt 2.

Med vennlig hilsen Naturviterne

Finn Roar Bruun (sign.)
Leder